

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 23. mars 2017

Efni: Umsögn Kvenfélagasambands Íslands um frumvarp til laga um afnám laga um orlof húsmæðra nr. 53/1972 með síðari breytingum.

Kvenfélagasambandi Íslands (KÍ) hefur borist ofangreint frumvarp, 146.
Löggjafarþings 2016-2017.
Þingskjal 178 – 119. mál. til umsagnar.

Kvenfélagasambandið lýsir sig alfarið andsnúið frumvarpinu og telur það byggt á þeim forsendum að jafnrétti kynjanna sé náð sem því miður er ekki raunin þrátt fyrir að lagalegt jafnrétti virðist ríka hér á landi.

Greinargerð: Forsendur þær sem frumvarpið er byggt á eru ekki í samræmi við staðreyndir um stöðu kynjanna hér á landi. Niðurstöður fyrirbyggjandi rannsókna þar um s.s. frá Jafnréttisráði og Rannsóknarstofu í kvenna- og kynjafræðum og ýmsar kannanir sýna að konur bera enn mun meiri ábyrgð á barnauppeldi og heimilisstörfum á Íslandi en karlar og rúmlega þriðjungur kvenna á íslenskum vinnumarkaði er í hlutastörfum. Rannsóknir benda til þess að ábyrgð kvenna á fjölskyldu og börnum sé aðal ástæða þess að þær vinna í hlutastarfi. Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að lögin um húsmæðraorlofið hafi verið réttarbót á sínum tíma *“enda höfðu húsmæður þá jafnan lítið milli handanna, þær fengu lítil eða engin laun eða greiðslur fyrir heimilishald, heimili voru oft barnmörg og vinnan við húsrekstur ströng”* Enn þann dag í dag fá húsmæður ekki laun eða greiðslur fyrir heimilishald og vinnan við húsreksturinn er ströng, ekki síst þegar vinnan utan heimilis bætist við. Þá er vinnutími íslenskra karla utan heimilis mun lengri en kvenna og lengri en annarra karla í Evrópu eins og kemur fram m.a. fram í skýrslum OECD um það og getur það ekki annað en takmarkað þann tíma sem karlar hafa til vinnu inni á heimilunum.

Lög um rétt húsmæðra til orlofs taka til allra kvenna sem hafa sinnt ólaunuðu húsmóðurstarfi. Samkvæmt lögunum er Kvenfélagasamband Íslands ábyrgt fyrir skiptingu orlofssvæða og að á hverju orlofssvæði starfi orlofsnefndir sem sjá um framkvæmd orlofsins og skili skýrslum til yfirvalda um hvernig staðið er að málum. Við þetta hefur verið staðið í einu og öllu af hálfu KÍ og tugþúsundir kvenna hafa notið endurnærandi orlofsdvalar sem dæmin hafa sannað að hafa skilað sér með margvíslegum jákvæðum hætti hjá húsmæðrum landsins. Allt starf orlofsnefnda KÍ er unnið í sjálfböðavinnu kvenfélagskvenna.

Í greinargerð frumvarpsins er nefnt að orlof húsmæðra sé tímaskekkja og fullyrt að lög um orlof húsmæðra brjóti gegn meginreglu íslenskrar stjórnskipunar um að allir skulu vera jafnir fyrir lögum.

Talað er um að á síðustu 16 árum hafi miklar breytingar orðið í átt til jafnréttis og jafnræðis og að mikilvægt sé að haldið sé áfram að skapa samfélag og lagaumhverfi sem hefur í hávegum jafnan rétt og stöðu karla og kvenna, hvort sem það er á vinnumarkaði eða utan hans.

Kvenfélagasamband Íslands tekur undir að afar mikilvægt er að skapa raunverulegt jafnrétti milli karla og kvenna, skapa kynjunum jöfn tækifæri og greiða þeim sömu laun fyrir sömu vinnu. Það liggur hins vegar fyrir að launamisrétti milli kynjanna er sársaukafull staðreynd en tilgangur laga um orlof húsmæðra var að lögfesta viðurkenningu á þjóðfélagslegu mikilvægi ólaunaðra starfa og veita húsmæðrum orlofsréttindi líkt og launþegum eins og segir í greinargerð með frumvarpinu. Á þeim tíma síðan löggin tóku gildi hefur mikilvægi húsmóðurstarfa hvorki verið metið til launa né til starfsreynslu í kjarasamningum verkalýðsfélaganna og ekki hefur mikilvægi húsmóðurstarfa minnkað. Það er því illskiljanlegt að frumvarpið skuli vera lagt fram án þess að nokkur réttindabót, fyrir ólaunuð og oft á tíðum íþyngjandi húsmóðurstörf, skuli vera lögð til í stað þeirra. KÍ telur ekki rétt að byrja á því að leggja niður orlof húsmæðra til að ná fram jafnrétti áður en grundvallaratriðum s.s. launajafnrétti og jafnari skiptingu kynjanna í heimilisstörfum er náð.

Með frumvarpinu um afnám laga um orlof húsmæðra eru flutningsmenn að leita eftir samþykki þingheims til að skapa möguleika til að fría sveitarfélög landsins frá að reiða fram upphæðir sem renna til orlofs húsmæðra, u.þ.b. 36 milljónir fyrir öll sveitarfélög landsins (kr. 108,49 á hvern íbúa). Þessi upphæð, þegar henni hefur verið deilt niður á orlofssvæðin og þær konur sem sækja um orlofsdvöl er ekki há en getur þó gert gæfumuninn um hvort kona getur tekið þátt í orlofinu eða ekki. Launamunur kynjanna er staðreynd og hefur neikvæð áhrif á efnahag kvenna sem og lífeyrisréttindi þeirra og þær hafa minna fé til ferðalaga. Konur sem sinnt hafa störfum innan orlofsnefnda KÍ geta borið þess vitni hve mikilvægu félagslegu hlutverki þessar ferðir hafa skilað. Þær rjúfa einangrun þeirra kvenna sem treysta sér ekki til að ferðast einar og skapar möguleika fyrir konur til að vera í frí þar sem þær þurfa eingöngu að hugsa um sig sjálfar.

Konur hafa heimilisstörf almennt meira á sínum höndum en karlar enn þann dag í dag. Hvort sem þar er um að ræða daglegan heimilisrekstur, undirbúning hátíða, eða þegar fjölskyldur fara í frí, hvíllir undirbúningur og framkvæmd enn að mestu leyti á konum. Einnig er eðlilegt að taka tillit til þeirra kvenna sem enn eru á lífi og sinntu

heimilisstörfum nánast aleinar þrátt fyrir að hafa jafnvel átt maka. Möguleikar þeirra til orlofs hverfa með afnámi laganna. Hér skal bent á að það viðgekkst fram eftir

síðustu öld að giftir foreldrar og foreldrar í sambúð fengu ekki möguleika á fullri daggæslu fyrir sín börn. einnig að skólar á Íslandi urðu ekki einsetnir fyrr en seint á síðusu öld eða um aldamótin 2000. Í báðum áðurnefndum tilfellum var treyst á að foreldrar sinntu börnum sínum og kom það oftár en ekki í hlut mæðra barnanna eins og landsmönnum er vel kunnugt um og voru háfsdagsstörf í boði fyrir konur. Hér er því um stjórnvaldsáðgerðir að ræða sem héldu konum heima.

M.a. vegna þessa er það sjónarmið Kvenfélagasambands Íslands að það sé enn full þörf á orlofi húsmæðra og þó löggin feli vissulega í sér mismunun milli kynjanna, en hér er um jákvæða mismunun að ræða sem hefur verið viðurkennd bæði við löggjafarvinnu og stjórnsýsluframkvæmd þeirra þjóða sem vilja ná fram jafnrétti kynjanna. Vel má fella núgildandi lög um húsmæðraorlof undir ákvæði Jafnréttislaganna sem heimilar sértækar áðgerðir til að rétta kynjahallann. Því leggst KÍ alfarið gegn því að lög um orlof húsmæðra verði felld úr gildi og telur að þegar hinu fulla jafnrétti kynjanna hefur verið náð í öllu tilliti sé fyrst tímabært að skoða afnám laga um orlof húsmæðra.

Virðingarfyllst
f.h. Kvenfélagasambands Íslands

Hildur Helga Gísladóttir
framkvæmdastjóri